

Evidence a oceňování cenných papírů dle českých účetních předpisů

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Ing. Tomáš Dědeček**

Vedoucí práce: Ing. Lenka Strýčková, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Tomáš Dědeček**
Osobní číslo: **E12000239**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Evidence a oceňování cenných papírů dle českých účetních předpisů**
Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

1. Teoretická východiska evidence a oceňování cenných papírů
2. Klasifikace cenných papírů
3. Principy a metody evidence a oceňování cenných papírů dle českých předpisů
4. Případová studie: aplikace evidence a oceňování cenných papírů v praxi
5. Vlastní doporučení a závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **30 normostran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KOVANICOVÁ, Dana. Abeceda účetních znalostí pro každého. 14. vyd.

Praha: Polygon, 2004. ISBN 80-727-3098-3.

BULLA, Miroslav, Ivan BRYCHTA, Tereza KRUPKOVÁ, Ivana

KUCHAŘOVÁ, Jitka NÁHLOVSKÁ, Ivana PILAŘOVÁ, Yveta PŠENKOVÁ

a Jiří STROUHAL. Meritum účetnictví podnikatelů. 12. vyd. Praha: ASPI,

Meritum, 2015. ISBN 978-80-7478-689-1.

BRADÁČ, Albert. Soudní inženýrství. Brno: CERM, 1999. ISBN 80-720-4133-9.

MISHKIN, Frederic S. a Stanley G. EAKINS. Financial Markets and

Institutions. Boston: Pearson Prentice Hall, 2015. ISBN 978-01-334-2362-4.

Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon 563/1991 Sb., zákon o účetnictví.

Elektronická databáze ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lenka Strýčková, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Konzultant bakalářské práce:

Ing. Jaromír Dědeček

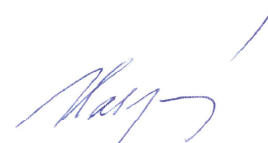
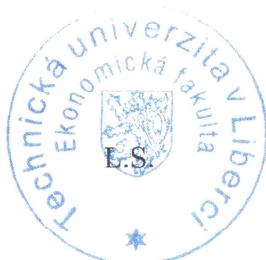
Seco GROUP a.s., předseda představenstva

Datum zadání bakalářské práce: **30. října 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. května 2017**

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

doc. Dr. Ing. Olga Hasprová
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. října 2015

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 25. 8. 2016

Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Lence Strýčkové, Ph.D za odborné vedení a rady poskytované při zpracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce je věnována problematice evidence a oceňování cenných papírů dle zákonů a doporučení platných v České republice s cílem zjistit jejich vhodnost pro praktické použití a definovat případné odchylky. Nejprve jsou definovány cenné papíry podle českých zákonů, jejich rozdělení a evidenci. Dále následuje evidence akcií podle českého účetního standardu z pohledu emitenta i věřitele včetně příkladů evidence v účetnictví subjektu a rozdělení majetku dle vlivu v ovládané společnosti pro cenné papíry kapitálové i finanční. Samostatná kapitola popisuje ocenění jednotlivých druhů cenných papírů, metody ocenění a jejich využití v praxi. Na teoretická vysvětlení navazují příklady o účtování s cennými papíry ze skutečné akciové společnosti působící na českém trhu s cílem zjistit vhodnost zákonných předpisů a doporučení při praktickém účtování. Případné odchylky v účetnictví firmy jsou zdokumentované a podloženy důvody, proč se společnost rozhodla pro odlišný postup účtování. V závěru jsou rekapitulovány všechny zjištěné odchylky a uvedena doporučení pro firmu a zároveň pro možná zjednodušení účetních doporučení s cílem snížit administrativní náročnost účetních úkonů. Hlavním přínosem bakalářské práce je doporučení pro zjednodušení administrativy v účetnictví a zároveň potvrzení vhodnosti současného systému pro použití v praxi.

Klíčová slova

Cenné papíry, akcie, dluhopisy, deriváty, účetnictví, evidence, oceňování cenných papírů, nákup cenných papírů, prodej cenných papírů.

Annotation

Registering and Accounting of Securities According to Czech Accounting Norms

The Bachelor's thesis deal with problems of registration and accounting of securities according to laws and recommendations applicable in the Czech Republic and their applicability in practise. (At) first, securities are defined according to Czech laws, their distribution and registration. Followed by registration of shares according to Czech accounting standard (from the perspective) by the issuer and by creditor including examples of registration in accounting of company and distribution of property by influence controlled company for capital and financial securities. Separate chapter discusses various types of securities, method of accounting and their use in practise. After theoretical explanation there are examples of accounting of securities from real joint-stock company operating on the Czech market. The Purpose is to find out observance of accounting recommendations. Potential variances in accountancy of company are documented and substantiated reasons, why the company decide for another accounting method. All identified variances are recapitulated at the end of the thesis and there are introduced (listed) recommendations for a company which should reduce difficulty in administration accounting acts. The great asset is the support of applicability of the rules to practise and some advice for simplification of administrative work.

Keywords

Securities, share debentures, derivatives, buy and sale of securities

Obsah

Úvod	13
1 Druhy cenných papírů a jejich evidence dle legislativy ČR	14
1.1 Majetkové cenné papíry	14
1.1.1 Rozdělení akcií dle majetkových práv.....	15
1.1.2 Podoba akcie.....	15
1.1.3 Změny podob akcií.....	16
1.1.4 Rozdělení akcií dle formy	17
1.2 Úvěrové cenné papíry kapitálového trhu	21
1.3 Úvěrové cenné papíry peněžního trhu	22
1.3.1 Dluhopisy	22
1.3.2 Směnky	23
1.3.3 Depozitní certifikáty	23
1.4 Deriváty	23
1.5 Evidence cenných papírů dle legislativy ČR	24
1.5.1 Centrální evidence cenných papírů	25
1.5.2 Samostatná evidence.....	27
2 Evidence cenných papírů dle českého účetního standardu	28
2.1 Dělení finančních trhů dle účetního standardu.....	28
2.2 Cenné papíry z pohledu emitenta	28
2.3 Cenné papíry z pohledu věřitele	29
2.3.1 Dluhopisy	29
2.3.2 Majetkové cenné papíry	29
2.3.3 Deriváty	29
2.4 Zatřídění cenných papírů dle účetního standardu	30
2.5 Účtování dlouhodobých cenných papírů kapitálového trhu	31
2.6 Účtování krátkodobých cenných papírů finančního trhu	35
3 Oceňování cenných papírů	40

3.1	Oceňování při pořízení.....	41
3.2	Oceňování k rozvahovému dni	41
3.3	Oceňování cenných papírů krátkodobých.....	42
3.4	Oceňování cenných papírů dlouhodobých.....	42
3.5	Oceňování dluhopisů.....	44
4	Praktický příklad účtování s cennými papíry v akciové společnosti	47
4.1	Nákup dluhopisů	48
4.2	Nákup směnek.....	49
4.3	Nákup akcií subjektu.....	50
4.4	Účtování s vlastními dluhopisy	53
5	Praktický příklad ocenění podílu firmy a výplaty dividend.....	58
5.1	Ocenění podílu firmy Ležák a.s. ve společnosti pivovar Skála a.s..	58
5.2	Výplata dividend.....	59
6	Doporučení a závěr.....	61
	Seznam použité literatury	64

Seznam ilustrací

Obr. 1 Poskytování služeb prostřednictvím tzv. účastníků centrálního depozitáře 26

Seznam tabulek

<i>Tab. 1 Účty pro zúčtování dlouhodobého finančního majetku.....</i>	<i>32</i>
<i>Tab. 2 Příklad účtování dlouhodobého finančního majetku .....</i>	<i>32</i>
<i>Tab. 3 Prodej akcií v tržní ceně.....</i>	<i>33</i>
<i>Tab. 4 Přijaté dividendy.....</i>	<i>33</i>
<i>Tab. 5 Účtování dlouhodobých dluhopisů u investora .....</i>	<i>34</i>
<i>Tab. 6 Účtování dlouhodobých dluhopisů u dlužníka.....</i>	<i>34</i>
<i>Tab. 7 Účty pro zúčtování krátkodobého finančního majetku.....</i>	<i>35</i>
<i>Tab. 8 Nákup krátkodobých cenných papírů.....</i>	<i>36</i>
<i>Tab. 9 Účtování přijatých dividend .....</i>	<i>36</i>
<i>Tab. 10 Prodej krátkodobých cenných papírů .....</i>	<i>37</i>
<i>Tab. 11 Účtování dluhopisů u investora .....</i>	<i>37</i>
<i>Tab. 12 Účtování dluhopisů u investora .....</i>	<i>38</i>
<i>Tab. 13 Oceňování vybraného majetku při pořízení.....</i>	<i>41</i>
<i>Tab. 14 Příklad ocenění dlouhodobého majetku .....</i>	<i>43</i>
<i>Tab. 15 Účtování s dluhopisy subjektu k ovládnutí.....</i>	<i>48</i>
<i>Tab. 16 Nákup směnky vydané subjektem k ovládnutí.....</i>	<i>49</i>
<i>Tab. 17 Nákup akcií subjektu k ovládnutí.....</i>	<i>50</i>
<i>Tab. 18 Nakoupené akcie ostatních subjektů vybraných k možnému ovládnutí.....</i>	<i>51</i>
<i>Tab. 19 Přecenění akcií.....</i>	<i>52</i>
<i>Tab. 20 Odprodej zbylých nepotřebných akcií.....</i>	<i>52</i>
<i>Tab. 21 Vydání vlastních dluhopisů na 3 roky .....</i>	<i>54</i>
<i>Tab. 22 Změna hodnoty podílu při ocenění ekvivalencí .....</i>	<i>58</i>
<i>Tab. 23 Předpis daně u plátce dividend.....</i>	<i>59</i>
<i>Tab. 24 Přijatá dividenda.....</i>	<i>60</i>

Seznam použitých zkratek

CDCP	Středisko cenných papírů
ČNB	Česká národní banka
ČÚS	Český účetní standard
ECSDA	Evropské asociace centrálních deponitářů cenných papírů
ISIN	Mezinárodní číslo cenného papíru
LEI	Celosvětové identifikační číslo právnické osoby
MF	Ministerstvo financí
Off-shore společnost	Firma založená v daňovém ráji za účelem anonymity vlastníka, případně optimalizace daňové zátěže
UNIVYC	Univerzální vypořádací centrum

Úvod

Evidenci a oceňování cenných papírů upravují v České republice (dále ČR) zákony. V bakalářské práci je předkládán souhrn nejdůležitějších informací ze zákonů ČR, výkladů a doporučení předních českých odborníků. Práce definuje také evidenci a účtování s cennými papíry tak, jak je využito v praxi ve firmě působící na trhu v ČR. Cílem práce je zjištění vhodnosti zákonných předpisů, jejich administrativní náročnosti a doporučení při praktickém použití v účetnictví výrobní firmy Ležák a.s. (jméno firmy bylo na přání vlastníků změněno).

Základem pro zpracování bakalářské práce byla rešerše zákonů týkajících se obchodních korporací, podnikání na kapitálovém trhu, účetnictví a občanský zákoník, který nabyl účinnosti k 1. 1. 2014.

Zákony ČR řeší problematiku cenných papírů obecně a komplexně. Pro detailní pochopení problematiky cenných papírů jsou nutná vysvětlení v odborné literatuře. Doporučené aplikace jsou obsaženy v odborných tematických standardech, knihách a příručkách vydávaných orgány České republiky, odbornými institucemi nebo odborníky v dané problematice. Vysvětlení a doporučení z odborné literatury o cenných papírech byla použita pro zpracování bakalářské práce.

V úvodní kapitole bakalářské práce jsou představeny základní pojmy a vysvětleno rozdělení cenných papírů dle českých zákonů. Následuje charakteristika evidence cenných papírů dle českých účetních standardů a doporučené účtování. V další kapitole jsou popsány metody ocenění jednotlivých druhů cenných papírů. Práce je zakončena praktickou ukázkou konkrétních účetních příkladů včetně identifikace rozdílů mezi doporučením, skutečností a zdůvodněním proč firma takto postupovala.

1 Druhy cenných papírů a jejich evidence dle legislativy ČR

V kapitole jsou představeny jednotlivé druhy cenných papírů tak, jak je definuje český právní systém. Následovně jsou popsány jednotlivé možnosti evidence akcií v ČR a metodika oceňování akcií dle znaleckého standardu ČR.

Cenné papíry zavádí zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník [5] a dělí je na majetkové cenné papíry, úvěrové a deriváty podle vlivu a práv investora k majetku dlužníka.

1.1 Majetkové cenné papíry

Majetkové cenné papíry definuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [5]. V paragrafu 514, díl 4 je cenný papír definován jako listina spojená s právem tak, že právo nelze bez této listiny uplatnit ani převést. Před vydáním zákona č. 89/2012 Sb. nebyl pojem cenný papír zákonně definován. Cenné majetkové papíry jsou upraveny zákonem č. 90/2012 Sb. zákona o obchodních korporacích [6] v paragrafu 256, díl 3. Zákon [6] definuje **akcii** jako majetkový cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, se kterým jsou spojena práva a povinnosti akcionáře jako společníka k podílení se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku, pokud dojde ke zrušení společnosti.

Zákonem je dále definován i nezbytný obsah cenných majetkových papírů. Dle paragrafu 259 zákona č. 90/2012 Sb. [6] musí akcie obsahovat následující informace:

- a) označení, že jde o akcii,
- b) jednoznačnou identifikaci společnosti,
- c) jmenovitou hodnotu,
- d) označení o formě akcie pokud není vydána jako zaknihovaný cenný papír,
- e) u akcie na jméno jednoznačnou identifikaci akcionáře,
- f) údaje o druhu akcie, popřípadě i s odkazem na stanovy.

U kmenové akcie nemusí být uveden údaj o druhu. Na kusové akcii musí být vždy označení „kusová akcie“.

Akcie musí obsahovat číselné označení a podpis člena nebo členů společnosti. V případě, že bude na akcii použit ochranný prvek či více prvků proti jejímu padělání nebo

pozměnění, nemusí být na akcii autentický podpis člena nebo členů představenstva a stačí pouze jeho otisk.

1.1.1 Rozdělení akcií dle majetkových práv

Rozdělení akcií dle jejich majetkových práv je upraveno v zákoně č. 90/2012b. [6]. **Kmenové akcie** jsou dle zákona [6] spojeny se všemi běžnými právy, nevztahují se na ně žádná zvláštní práva. Kmenová akcie nemusí obsahovat údaje o druhu akcie.

Od roku 2014 je novým občanským zákoníkem zaveden i zvláštní druh akcie tzv. **kusové akcie** [6]. Jedná se o akcie, na kterých není vyznačena nominální hodnota cenného papíru. Vydání kusové akcie musí být uvedeno ve stanovách společnosti. Tyto akcie představují pro každého držitele stejné podíly na základním kapitálu společnosti. Podíl na základním kapitálu společnosti se u kusové akcie určuje počtem vydaných akcií. Pokud neurčí stanovy společnosti jinak, připadá na jednu kusovou akcii jeden hlas.

Když společnost vydá kusové akcie, nemůže mít vydány nebo poté chtít vydat akcie se jmenovitou hodnotou.

Více kusových akcií může být nahrazeno **akcií hromadnou** [6]. Hromadná akcie musí obsahovat údaje o tom, kolik akcií a jakého druhu je hromadnou akcií nahrazeno.

Akcie zvýhodněné přednostními právy se nazývají **prioritní akcie** [6]. Tyto se většinou týkají podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích či likvidačním zůstatku společnosti. Prioritní akcie se standardně vydávají bez hlasovacích práv, ale stanovy společnosti mohou určit jinak.

Akcie se jmenovitou hodnotou [6] je cenný papír s právem na podíl z kapitálu i na hlasovacích právech, právu na dividendu a likvidační zůstatek, který je dán poměrem jmenovité hodnoty na celkovém kapitálu společnosti.

1.1.2 Podoba akcie

Akcie mohou mít několik podob, akcie listinné, zaknihované a imobilizované. Přesná podoba, práva a povinnosti vyplývající z jednotlivých podob definuje zákon č. 90/2012 Sb. [6].

Fyzicky vydané akcie v listinné podobě se nazývají **akcie listinné** a jsou vydávány buď jako jednotlivé akcie nebo v podobě hromadné listiny zastupující více akcií.

Další možnost dle zákona 89/2012 Sb. [5] a 90/2012 Sb. [6] je existence akcií pouze v podobě evidenčních záznamů, jedná se o **akcie zaknihované**. Vést evidenci záznamů může pouze k tomuto licencovaný subjekt, většinou centrální depozitář. Jak uvádí zákon [5] pod paragrafy 525 až 528, evidence zaknihovaných cenných papírů je vedena na majetkových účtech. Jedná se o účty vlastníka nebo o účty zákazníka. Na účtu vlastníka jsou evidovány cenné papíry toho, pro něhož byl účet zřízen a je předpokládáno, že vlastníkem účtu je vlastník akcií. Oproti tomu na účtu zákazníka se evidují zaknihované akcie osob, které svůj cenný papír svěřili osobě, pro niž byl účet zákazníka zřízen.

Zákon [6] v paragrafu 275 definuje zastupitelnost zaknihovaných cenných papírů, pokud byly vydány stejným emitentem a pokud v nich vznikají stejná práva a povinnosti.

Imobilizované akcie jsou listinnými akciemi, které, dle zákona [6] paragrafu 263, jsou uloženy do hromadné úschovy k pro tento účel licencovanému subjektu. Tento poté vydá zaknihovaný ekvivalent akcie a zároveň vede evidenci jednotlivých vlastníků. Pokud dojde ke změně majitele akcie, mění se pouze záznamy o majiteli akcie a cenný papír neopouští hromadnou úschovu. Jedná se o ekvivalentní práci jako s akciemi zaknihovanými.

1.1.3 Změny podob akcií

Akcie je možné změnit z listinné na zaknihovanou a obráceně. Podmínky změny podoby akcií určuje zákon č. 89/2012 Sb. [5]. O změně musí rozhodnout emitent [5 oddíl 3]. V případě změny z cenného papíru na zaknihovanou verzi musí emitent toto rozhodnutí bez odkladu oznámit a zároveň stanovit lhůtu do kdy musí majitel tyto akcie odevzdat emitentovi. Rozmezí pro volbu lhůty stanovené emitentem pro odevzdání akcie je zákonem [5] dáno mezi 2 a 6 měsíci. Zákon č. 89/2012 Sb. [5] udává, že když nějaký právní předpis ukládá emitentovi povinnost vést evidenci cenných papírů, pak má emitent povinnost odeslat oznámení o rozhodnutí o změně podoby akcie na adresu uvedenou u jednotlivých akcií v této evidenci. Vztahy mezi vlastníkem a emitentem řeší zákon [5] v paragrafu 530, který určuje vlastníkovi akcie povinnost sdělit při odevzdání cenného papíru emitentovi číslo evidenčního účtu vlastníka na který má být akcie zaevidována. Pokud takto neučiní,

určí mu emitent termín do kdy musí tuto informaci sdělit. Zákon [5] definuje i situaci, kdy vlastník odevzdal akcii, ale nesdělil číslo evidenčního účtu ani v následující prodloužené lhůtě. Pak se stává emitent majitelem tohoto cenného papíru za předpokladu, že původnímu vlastníkovvi vyplatí spravedlivou cenu. V případě prodlení vlastníka při odevzdání akcií mu je ze strany emitenta dle zákona 89/2012 Sb. [5] paragraf 530, určen nový nejzazší termín odevzdání akcií. Pokud ani tento není vlastníkem dodržen, je cenný papír prohlášen emitentem za neplatný, jak uvádí paragraf 534 zákona č. 89/2012 Sb. [5]. Zákon [5] dále ukládá povinnost neodevzdané cenné papíry vést na zvláštním zákaznickém účtu jménem emitenta. Po prohlášení za neplatné jsou emitentem vydány nové cenné papíry nahrazující původní neodevzdané. Tyto musí být emitentem prodány s ohledem na chování řádného hospodáře. Po odečtení nákladů vynaložených emitentem na zaknihování a vydání nové akcie, vyplatí emitent zbytek původnímu majiteli cenného papíru.

Postup přeměny zaknihovaného cenného papíru na listinou akcii je definován zákonem [5] paragrafy 536 až 544. Zákon mimo jiné ukládá povinnost emitentovi při změně zaknihovaného cenného papíru na listinné akcie neprodleně informovat držitele akcií. Centrální depozitář má povinnost do 30 dnů odevzdat emitentovi seznam držitelů akcií včetně všech dalších informací o těchto akciích (např. zástavní právo apod.). Centrální depozitář dále pozastaví ke dni vydání výpisu o držitelích akcií veškeré zápisy týkající se těchto akcií. Nejdříve ke dni vydání výpisu a nejpozději do jednoho měsíce (dle §537 zákona 89/2012 Sb. [5]) zruší evidenci cenných papírů. Zrušení evidence oznámí centrální depozitář organizátorovi evropského regulovaného trhu realizujícím obchod s akciemi. Vlastníku zaknihovaného cenného papíru vzniká dnem zániku evidence nárok na odevzdání papírového cenného papíru emitentem. V případě, že na původním zaknihovaném cenném papíru vázla jakákoliv práva či k nim bylo příslušným orgánem vydáno jakékoliv omezení prodeje, přechází toto i na novou formu cenných papírů.

1.1.4 Rozdělení akcií dle formy

Jak uvádí zákon [6], akcie mohou být dvojího druhu, na **řad** anebo na **doručitele**. Z důvodu transparentnosti však vstoupil v platnost zákon 134/2013 Sb. zákon o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.

Zákon ruší možnost vydávání akcií na doručitele a ponechává pouze akcie na jméno. V zákoně je dále definován postup imobilizace (zákaz nakládání s akcií) akcie na doručitele a její přeměny v akci na jméno.

Cenné papíry ve formě na řad označuje zákon [6] také jako **akcie na jméno**. Tyto akcie se zapisují do seznamu akcionářů vedený jménem společnosti. Pokud však společnost emitovala zaknihované akcie, může být ve stanovách společnosti odsouhlaseno, že seznam akcionářů bude nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů.

Seznam akcionářů musí obsahovat následující údaje o držiteli cenného papíru:

- a) označení druhu akcie a její jmenovitá hodnota,
- b) jméno, příjmení a bydliště (případně sídlo) akcionáře,
- c) číslo bankovního účtu akcionáře, vedeného u osoby oprávněné poskytovat bankovní služby v České republice,
- d) označení akcie,
- e) změny zapisovaných údajů,
- f) oddělení nebo převod převoditelného práva.

Právní vztahy mezi společnostmi a držitelem akcií na jméno upravují paragrafy 265 až 274 zákona 90/2012 Sb. [6]. Zákon uvádí jako partnera a akcionáře ve vztahu ke společnosti toho, kdo je zapsán v seznamu akcionářů. Akcionář má povinnost si zkontrolovat údaje uvedené v seznamu akcionářů na svou osobu. Pokud z viny akcionáře není tento údaj uveden v seznamu akcionářů nebo jsou údaje neplatné či neodpovídají skutečnosti, nemá v takovém případě akcionář právo se domáhat neplatnosti rozhodnutí valné hromady.

Společnost má povinnost zapsat nového vlastníka do seznamu akcionářů bezodkladně ihned po průkazném doložení změny osoby akcionáře. Pokud akcionář přestane být akcionářem společnosti, musí jeho data společnost bez odkladu vymazat ze seznamu akcionářů.

Zákon [6] udává společnosti povinnost poskytnout každému svému akcionáři výpis ze seznamu akcionářů a to buď celý seznam nebo jeho vyžádanou část. Toto činí společnost bez zbytečného odkladu po doručení žádosti a činí to za úplatu ve výši nákladů na opis. Jiným osobám než akcionářům může společnost poskytnout informace o akcionářích pouze, souhlasí-li s tím akcionáři, kterých se tento výpis týká. Jinak se musí společnost řídit podmínkami pro poskytování údajů vymezenými zákonem upravujícím podnikání na kapitálovém trhu.

Veškeré záznamy uvedené v seznamu akcionářů mohou být ze strany společnosti použity pouze pro potřeby ve vztahu k akcionářům. V ostatních případech je nutný souhlas dotčených akcionářů.

Jak udává zákon [6], případné změny vlastníka akcií na jméno musí být provedeny rubropisem obsahujícím jednoznačnou identifikaci nového majitele cenného papíru. Změna vlastníka nabude platnosti poté, co dojde k oznámení změny osoby držitele akcie společnosti a předložení vlastní akcie na jméno společnosti. Převoditelnost akcie může být omezena stanovami společnosti. Toto právo však nesmí být absolutně vyloučeno. Stanovami však může být určeno, za jakých podmínek a v jakých případech je zodpovědný orgán společnosti povinen souhlas s převodem (prodejem) akcií udělit. Proto v případě, že je převod vlastnických práv na akcie podmíněn schválením orgánu společnosti, nabude platnosti teprve po tomto aktu. V případě, že není souhlas udělen do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy, či převod akcií nebyl v souladu se stanovami společnosti, považuje se uzavřená smlouva za neplatnou. Pokud zodpovědný orgán odmítne udělit souhlas s prodejem akcií a toto zamítavé stanovisko nemá podporu ve stanovách společnosti, má společnost povinnost bez zbytečného odkladu nabídnout vlastníkovvi odkup této akcie za přiměřenou cenu.

Společnost může podle zákona [6] uvést ve stanovách, že jsou práva a povinnosti nesplacené akcie spojená se **zatímním listem**.

Zatímní list je cenný papír na jméno obsahující data daná zákonem [6]:

- a) označení „Zatímní list“,
- b) jednoznačnou identifikaci společnosti,
- c) jednoznačnou identifikaci vlastníka zatímního listu,
- d) celkovou jmenovitou hodnotu tvořenou součtem jmenovitých hodnot nesplacených akcií,
- e) počet akcií nahrazených zatímním listem, jejich formu a případně údaj o nahrazení zaknihovaných akcií,
- f) splacenou a nesplacenou část emisního kurzu akcií a časové lhůty pro jeho splacení,
- g) podpis člena nebo členů společnosti. V případě, že bude na akcii použit ochranný prvek či více prvků proti jejímu padělání nebo pozměnění, nemusí být na akcii autentický podpis člena nebo členů představenstva a stačí pouze jeho otisk.

Zákon č. 90/2012 Sb. uvádí další formu **akcie na doručitele**. Zákon [6] definoval akcie na majitele nebo doručitele. Akcie na doručitele je neomezeně převoditelná a obsahuje pouze informaci o druhu akcie a její hodnotě bez informace o vlastníkovi akcie. Od roku 2013 není zákonem [9] povoleno vydávání akcií na doručitele. Zákaz má zvýšit transparentnost v majetkových vztazích podniků. Důsledkem tohoto zákona je i imobilizace akcií na doručitele. Od 30. 6. 2013 již není možné nadále vydávat akcie na doručitele a před změnou podoby akcie je možné s nimi nakládat pouze v rámci zákona 134/2013 Sb. [9].

Zákon [9] umožňuje 3 postupy změny z akcií na doručitele v akcie na jméno. Čtvrtou variantou je využití off-shore společnosti, která nabízí legální postup změny akcií při zachování anonymity držitele.

1. Imobilizace listinné akcie, kdy majitel cenného papíru tento bance odevzdá, kde pro ni bude bankou zřízen samostatný účet. Na základě tohoto účtu bude možné zjistit a identifikovat majitele akcie a zároveň i výplatu dividend. Musí být sepsána smlouva o úschově imobilizovaných akcií, provedena změna stanov a následný zápis do obchodního rejstříku. Držitel akcie ani výplata jeho dividend nejsou anonymní.
2. Zaknihování akcií na majitele znamená změnu listinných akcií na doručitele na zaknihované cenné papíry, evidované Centrálním depozitářem v centrální evidenci na separátních majetkových účtech. Držitel akcie tímto získá místo akcie listinné akcie v elektronické podobě. I v tomto případě platí předpoklad změny stanov společnosti a zápis do obchodního rejstříku. Také již nebude nadále držitel akcie v anonymitě, naopak výplata dividend zůstane anonymní.
3. V případě, že držitel cenného papíru nemá zájem o některý z výše uvedených postupů přeměny akcie a i nadále upřednostňuje variantu držení papírové akcie, může jít zákonem předpokládanou cestou přeměny cenného papíru na akcie na jméno. K této přeměně došlo zákonnou úpravou k 1. 1. 2014. V tomto případě je ze zákona představenstvo akciové společnosti povinno uvést stanov a skutečný stav v soulad a zároveň podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. Zde je dána zákonná lhůta do 30. 6. 2014.
4. Pokud mají akcionáři stále zájem o zachování anonymity vlastníka akcií, mohou využít možnosti držení akcií společností založenou pod jurisdíkcí států,

neposkytujících informace o vlastnících společnosti (např. Nizozemí, Panama). Společnost se nazývá off-shore.

Prostřednictvím takovéto off-shore společnosti mohou být i nadále drženy akcie tuzemských akciových společností. V tomto případě může být dodržen postup přeměny listinné akcie na doručitele na akcii na jméno dle zákona. Jako vlastník akcie bude poté uvedena off-shore společnost vlastněná původním akcionářem společnosti.

Alternativou je využití off-shore společnosti, možnost imobilizace původních akcií na doručitele s tím, že nově pro ně vzniklý účet u banky bude veden na jméno off-shore společnosti.

V případě zaknihování cenných papírů bude jako majitel akcií v Centrálním depozitáři uvedena opět off-shore společnost.

Společnosti vlastněné akcionáři prostřednictvím off-shore společnosti se nesmí účastnit na státních zakázkách.

1.2 Úvěrové cenné papíry kapitálového trhu

Úvěrové cenné papíry nebo také nemajetkové cenné papíry nezakládají ze své podstaty jiné právo než majetkové. Podle zákona [11] nemá držitel takového cenného papíru, pokud není ujednáno jinak, právo na vedení společnosti a podílení se na jejím zisku. Výše plnění je určena a sjednána vztahem mezi investorem a vypůjčovatelem. Tyto cenné papíry jsou definovány jako dluhopisy a jejich deriváty. Úvěrové cenné papíry nezakládají nárok na majetek emitenta, ale jsou obdobou půjčky mezi emitentem (vypůjčovatelem) a poskytovatelem financí (investorem). Zde bývá standardně uvedena výše půjčky (emitovaná hodnota úvěrového cenného papíru), doba splatnosti a také výše úroku, který se vypůjčovatel zavazuje investorovi zaplatit. Úvěrové cenné papíry se dělí podle způsobu výplaty úroků. Jejich výši a výplatu určuje emitent s ohledem na atraktivnost nabízených úvěrových cenných papírů. Na kapitálových trzích jsou obchodovatelné úvěrové cenné papíry se **splatností delší než 12 měsíců**.

Dluhopis je cenný papír, který vydává emitent za účelem získání financí pro své investice, ale bez jakéhokoliv majetkového podílu. Jako protihodnotu za poskytnuté finance je dluhopis emitentem úročen. Tento úrok musí být dopředu stanoven a obě strany s ním souhlasí. Jak uvádí Kovanicová [1], jsou definovány následující typy dluhopisů:

1. **dluhopis s pevným úročením**, kdy pevně stanovený úrok vyplácí emitent věřiteli dluhopisu. Tento úrok může být vyplácen buď ve stanovených obdobích (např. po roce) nebo na konci splatnosti dluhopisu. Jako doplněk může být k pevnému úroku ještě připsán podíl na zisku emitenta,
2. **dluhopis s proměnnou úrokovou sazbou** u kterého je výška úroku stanovována za každý rok držby dluhopisu dle úrokových sazeb v dané zemi,
3. **dluhopis s diskontem** bez vypláceného úroku, který je zohledněn už při nákupu, kdy prodejní cena pro věřitele je nižší, než je nominální cena dluhopisu. Za tuto cenu pak emitent dluhopis odkoupí zpět. Rozdíl mezi prodejní a výkupní cenou tvoří úrok dluhopisu,
4. **vyměnitelné dluhopisy** s právem věřitele na výměnu dluhopisů emitenta za jeho akcie,
5. **zástavní listy** jsou dluhopisy zabezpečené navíc nemovitostí či jinou zástavou emitenta. Tato vlastnost musí být potvrzena v textu dluhopisu,
6. **směnky** se používají pro zajištění a potvrzení půjčky. Tato půjčka může být zajištěna hmotným majetkem, finančně, případně v ní může vystupovat i ručitel. Nutný obsah směnky definuje zákon č. 191/1950 Sb, zákon směnečný a šekový.

1.3 Úvěrové cenné papíry peněžního trhu

Pro získání krátkodobého majetku existují produkty peněžních trhů, u nichž je splatnost závazků stanovena do 12 měsíců a jejichž cílem je hlavně o krátkodobé investování volných peněžních prostředků[1]. Pro investora mají krátkodobé cenné papíry výhodu v rychlé návratnosti financí.

1.3.1 Dluhopisy

Pro dluhopisy na peněžních trzích platí stejná pravidla jako pro výše uvedené dluhopisy na kapitálových trzích [14]. Hlavní rozdíl je v době splatnosti, která se na kapitálových trzích stanovuje dle možností emitenta a je limitován pouze odhodláním věřitelů

do cenného papíru investovat, na rozdíl od peněžních trhů, kde je splatnost limitována 12 měsíci.

1.3.2 Směnky

Na peněžních trzích se obchoduje se směnkami se splatností do jednoho roku. Podle Rejnuše [14] platí pro samotný cenný papír stejná pravidla jako pro směnky obchodovatelné na kapitálových trzích.

1.3.3 Depozitní certifikáty

Jsou vydávány peněžními ústavy jak potvrzení o přijatých finančních prostředcích. Musí být stanovena i výše ceny zpětného odkupu certifikátu včetně úroků. Depozitní certifikáty jsou volně obchodovatelné.

1.4 Deriváty

Deriváty jsou specifickou skupinou finančních produktů [1]. Obchody s deriváty jsou uzavírány na základě prognóz jednotlivých účastníků k dalšímu vývoji na finančních trzích. Dochází tedy k obchodu s rizikem a prognózami jednotlivých účastníků.

Účastníci uzavírají obchod za podmínek jednostranně příznivých a každá strana předpokládá, že podmínky na trhu se budou měnit tak, aby následující zpětná výměna finančního aktiva byla pro tuto stranu výhodná.

Deriváty jsou obchodovány na krátkodobém peněžním trhu.

Kovanicová [1] deriváty dělí na dva typy: „musí-musí“ a „musí-může“.

Deriváty „musí-musí“

Deriváty u nichž jsou obě strany vázány podmínkami smlouvy tak, že je musí splnit se rozlišují podle závaznosti smluvních podmínek.

Smluvní podmínky mají deriváty s názvem FORWARD. Zde si podmínky obchodu stanoví obě strany na základě dohody a tyto nejsou standardizovány. Tato skutečnost může být

problematická při dalším prodeji tohoto finančního nástroje, protože stanovené podmínky nemusí vyhovovat i třetí osobě.

Deriváty se standardizovanými podmínkami mají název FUTURES. U tohoto obchodu jsou podmínky průběhu obchodu standardizovány. Proto se jedná o lehce obchodovatelné papíry.

Třetí druh derivátu „musí-musí“ jsou SWAPy. Jedná se o vzájemný prodej různých měn se stanoveným datem zpětného prodeje.

Deriváty „musí-může“

Tyto deriváty se nazývají též OPCE [1]. Vždy se jedna obchodní strana může rozhodnout, zda chce předjednaný obchod uskutečnit nebo ne. Druhá strana musí akceptovat toto rozhodnutí.

Dle toho, která strana může uskutečnit rozhodnutí, se rozlišují nákupní a prodejní opce.

V případě nákupní opce má kupující opce právo k určenému datu zakoupit předmětné aktivum. Avšak toto právo pro něj neznamena povinnost. Naopak pro prodávajícího znamená, že pokud kupující projeví zájem, musí prodávající svůj závazek vypořádat.

U prodejní opce má kupující právo prodat předmětné aktivum za předem stanovenou cenu. Toto pro něj však neznamena povinnost. Prodávající opce má však povinnost od druhé strany zakoupit nebo jinak vypořádat předmětné aktivum v případě, že se strana kupující rozhodne prodat. Dle Rejnuše [14] může být stanoven způsob vypořádání v případě, že kupující nemůže dodržet své závazky již před začátkem obchodu.

1.5 Evidence cenných papírů dle legislativy ČR

Dle nařízení zákona č. 89/2012 Sb. [5] musí být každá akcie evidována. Jedinou výjimku mohou tvořit akcie na doručitele, které nejpozději ke dni 1. 1. 2014 (dle nařízení zákona 134/2013 Sb.) musí být změněny na akcie na jméno a jejich majitel je doposud nepředložil k výměně.

Evidence cenných papírů je podle zákona č. 90/2012 Sb. [6] v kompetenci osob s příslušnou licencí pro tento druh podnikání. Zákon o podnikání na kapitálovém trhu [10] definuje následující druhy evidencí: Centrální evidence cenných papírů, samostatná evidence investičních nástrojů a evidence navazující na tyto evidence.

Rozdíl [10] v těchto evidencích je dán hlavně rozsahem a definovanými obory jednotlivých evidencí. Samostatná evidence se týká investičních nástrojů, naproti tomu centrální evidence pouze cenných papírů. Cenné papíry jsou však podmnožinou investičních nástrojů mezi které jsou zahrnuty především akcie a dluhopisy.

Evidence cenných papírů je podle zákona 89/2012 Sb. [5] vedena na majetkových účtech. Každý účet musí obsahovat údaje o osobě, pro kterou je veden a u fyzické osoby též rodné číslo. Na majetkové účty se zapisují investiční nástroje, práva převoditelnosti, zástavní práva a jakákoliv omezení výkonu práva vlastníka. Může být uvedena i informace o osobě, která může tato práva vykonávat.

1.5.1 Centrální evidence cenných papírů

Jak uvádí MFČR [18], Centrální depozitář cenných papírů a.s. (CDCP) je licencován k vedení evidence cenných papírů vydaných v České republice. Dále provozuje vypořádání a zúčtování obchodů s cennými papíry. V kompetenci CDCP je také přidělování identifikátorů ISIN a LEI.

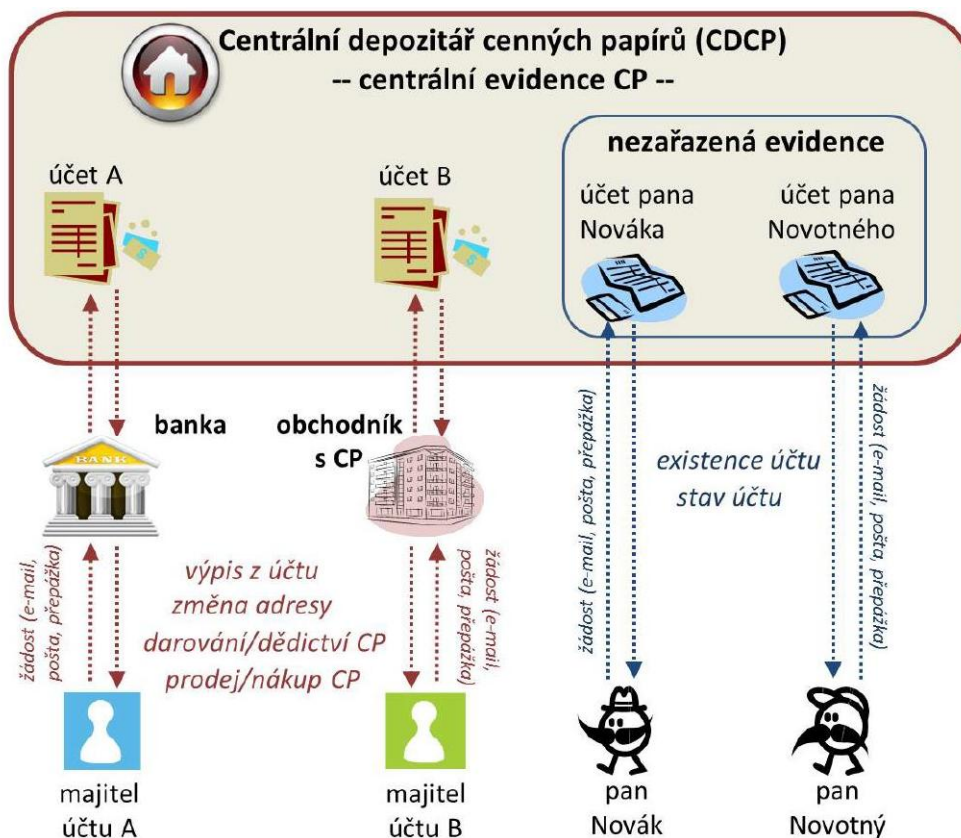
Pod centrální evidencí cenných papírů se rozumí evidence všech zaknihovaných cenných papírů vydaných v České republice. Dle CDCP [17] mohou výjimku tvořit pouze zaknihované cenné papíry kolektivního investování v tom případě, že jsou vedeny v samostatné evidenci. Další výjimku tvoří zaknihované cenné papíry vedené v evidenci ČNB.

MFČR [18] předkládá informace o historii CDCP, který byl založen současně se vznikem samostatné České republiky 1.1. 1993. V návaznosti na kupónovou privatizaci vzniká Burzovní registr cenných papírů, který se v roce 1996 transformoval na univerzální vypořádací centrum (UNIVIC). V roce 2010 UNIVIC převzal činnost Střediska cenných papírů a začal fungovat jako CDCP. Český Centrální depozitář je členem Evropské asociace centrálních depozitářů.

Funkčnost CDCP je založena na tzv. účastnickém principu. Proto CDCP poskytuje své služby spojené s vedením evidence cenných papírů a vypořádáním obchodních případů prostřednictvím účastníků centrálního depozitáře (aktuální seznam těchto subjektů je k dispozici na webových stránkách CDCP [17]).

Dalšími účastníky mohou být:

1. obchodník s cennými papíry, který má povoleno podnikat v oboru investiční služby a správy investičních nástrojů včetně služeb souvisejících,
2. investiční společnost, jež má povolení k podnikání v oboru investiční služby a správy investičních nástrojů včetně služeb souvisejících,
3. Česká národní banka,
4. zahraniční osoba, která má oprávnění k poskytování investičních služeb v České republice a zároveň má uděleno povolení k podnikání v oboru investiční služby a správy investičních nástrojů včetně služeb souvisejících,
5. zahraniční centrální deponitář či zahraniční osoba s povolením a oprávněním k vedení evidence investičních nástrojů.

Obr. 1 Poskytování služeb prostřednictvím tzv. účastníků centrálního deponitáře
Zdroj: Ministerstvo financí České republiky

Dle zákona [5] a informací webu CDCP [17] vede centrální evidenci cenných papírů na účtech vlastníků i zákazníků. Osoba vedoucí evidenci navazující na centrální evidenci

cenných papírů vedenou CDCP používá k vedení této evidence účty vlastníků.

1.5.2 Samostatná evidence

Metodou samostatné evidence mohou být evidovány pouze některé definované druhy cenných papírů. Tyto jsou definovány zákonem [5] a jedná se o zaknihované cenné papíry kolektivního investování, listinné investiční nástroje v úschově, zahraniční investiční prostředky držené obchodníkem za účelem poskytnutí služby investování.

Samostatnou evidenci může vést i CDCP [17]. Jak uvádí zákona [10] je možné, aby byla samostatná evidence vedena i následujícími osobami:

1. obchodníkem s cennými papíry mající povolení pro službu úschovy a správy investičních nástrojů včetně přidružených služeb,
2. provozovatelem vypořádacího systému v případě, že má k tomuto zákonné oprávnění,
3. bankou s bankovní licencí pro investiční službu úschovy a správy,
4. zahraniční osobou, jež má v předmětu svého podnikání i službu úschovy a správy investičních zdrojů,
5. zahraničním centrálním depozitářem nebo zahraniční osobou s povolením vést službu úschovy a správy investičních zdrojů.

Osoba vedoucí samostatnou evidenci investičních nástrojů vede tuto evidenci na účtech vlastníků nebo účtech zákazníků.

2 Evidence cenných papírů dle českého účetního standardu

Operace s cennými papíry definuje Český účetní standard č. 8 [12]. Postup účtování s deriváty je definován v českém účetním standardu č. 9. Pro účely českého účetnictví se trh s penězi definuje jako finanční trh. Na finančním trhu se v kapitálovém prostředí střetává nabídka a poptávka po penězích. Investoři chtějí investovat volné prostředky a usilují o co nejvyšší zhodnocení při co nejnižší míře risku.

Finanční účetnictví účtuje podle toho, zda se jedná o produkt peněžního (krátkodobého) nebo kapitálového (dlouhodobého) trhu.

2.1 Dělení finančních trhů dle účetního standardu

Na peněžním trhu probíhají obchody a transakce peněz a půjček jejichž doba splatnosti nepřesahuje 1 rok. Tyto transakce slouží ke krátkodobému uložení volných finančních prostředků na straně investorů s výhledem na jejich další prodej a na překlenutí krátkodobých potřeb financí na straně emitenta [1]. Investor je může použít i jako nástroj pro eliminaci vlivu inflace na volné prostředky [14].

Na kapitálovém trhu naproti tomu probíhají transakce ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Zde emitent většinou obchoduje s dlouhodobým výhledem na splatnost investice pro dlouhodobý investiční záměr.

Trhy se dále dělí na **primární** a **sekundární**. Na primárním trhu probíhá první prodej právě emitované akcie [1]. Následující transakce již probíhají na sekundárním trhu. Nepřímá úloha sekundárního trhu je usnadnění prodeje emise emitentovi na trhu primárním [1]. Zde dochází k dalšímu prodeji akcií za účelem získání likvidity původního držitele a zisku pro nového nabývajícího.

2.2 Cenné papíry z pohledu emitenta

Ve finančním účetnictví je rozlišována pozice emitenta akcií a věřitele. V případě majetkových cenných papírů je zaveden pro investora místo termínu věřitel termín spoluvlastník [1].

Emitent cenných papírů se po vydání papírů ocitá v pozici dlužníka. Za pomoci emise cenných papírů získává finanční prostředky. Pokud emitent vydal akcie, pak spolumajitelé očekávají jejich zhodnocení a výplatu dividend [14].

2.3 Cenné papíry z pohledu věřitele

Z pohledu zařazení cenných papírů do účetnictví věřitele nemusí toto nezbytně odpovídat výše uvedenému dělení na kapitálové a peněžní, tj. rozdělení podle doby splatnosti do 1 roku a více [2]. Pro držitele cenných papírů je důležitější za jakým účelem cenné papíry nakupuje a jaké má plány do budoucna.

2.3.1 Dluhopisy

Pokud věřitel nakupuje dluhopisy za účelem dalšího obchodu a zisku z obchodu, jsou následně aktiva považována za krátkodobý finanční majetek a to i v případě, že se jedná např. o dluhopisy s dobou splatnosti delší než 1 rok [13]. Dle Bully [2] ale věřitel plánující držet dluhopisy do doby jejich splatnosti a požívat výhod z úroků těchto dluhopisů, zařadí je dle účetního standardu mezi dlouhodobý finanční majetek.

2.3.2 Majetkové cenné papíry

Stejně bude podnik účtovat v případě nákupu akcií [8]. Pokud není plánováno držet akcie dlouhodobě, pak jsou tyto také zařazeny do kategorie krátkodobého finančního majetku. Naopak pokud věřitel plánuje nákup akcií za účelem dlouhodobého držení, ať již kvůli výplatě dividend nebo držení akcií s ohledem na další možný vývoj jako třeba získání vlivu ve společnosti, jsou takovéto akcie zařazeny do kategorie dlouhodobého finančního majetku [13].

2.3.3 Deriváty

V českém účetnictví jsou deriváty definovány jako finanční nástroje, kdy jedné smluvní straně vzniká finanční aktivum a druhé straně finanční závazek [1]. Obecně je

předpokládáno, že se reálná hodnota derivátů mění v čase se závislostí na určité veličině (komoditě), ke které je smluvní vztah vázán.

Vychází se z faktu, že většinou je pro uzavření smluvního vztahu potřeba pouze malá počáteční investice a doba vypořádání bývá delší než u normálního obchodu s běžnými aktivy.

Účetnictví rozděluje deriváty podle jejich funkce na deriváty **zajišťovací** a deriváty **určené k obchodování** [13]. Deriváty určené k obchodování jsou vydávány za účelem zisku. Oproti tomu deriváty zajišťovací mají za úkol ochránit určitou položku či komoditu podniku proti výkyvům a změnám reálné hodnoty či tržní ceny. Zajišťovací deriváty musí plnit následující podmínky [1]:

- a) na počátku obchodu musí být zajišťovací funkce dokumentačně podložena, včetně přesné definice komodity či položky o kterou se jedná a proti jakým rizikům je zajištění provedeno,
- b) samotné zajištění musí být efektivní a jeho zisk se by se měl pohybovat mezi 80-120 % zajišťované komodity,
- c) efektivita zajištění musí být lehce měřitelná a zjistitelná.

V případě, že přestanou platit výše uvedené podmínky, účtuje se od té doby s derivátem jako s derivátem k obchodování.

2.4 Zatřídění cenných papírů dle účetního standardu

O zařazení cenných papírů mezi dlouhodobá nebo krátkodobá aktiva by mělo být rozhodnuto již při pořízení. Pokud není v době nákupu zcela jasný účel finanční operace, je možné ve výjimečných případech tento účel později specifikovat a cenné papíry do příslušné kategorie zařadit [2].

Zatřídění cenných papírů mezi krátkodobé a dlouhodobé je pro účetnictví velmi důležité a cenné papíry jsou tříděny následovně [1]:

- a) Jako dlouhodobý finanční majetek se vykazují:
  - majetkové podíly v ovládaných a řízených osobách (s rozhodujícím vlivem na chod a řízení společnosti tj. alespoň 40% hlasovacích práv),
  - majetkové podíly pod významným vlivem (více jak 20% hlasovacích práv),

- ostatní dlouhodobé cenné papíry, které má podnik v úmyslu držet do splatnosti a cenné papíry, u nichž nebyl v době nákupu jasně naplánován účel nákupu.
- b) V krátkodobém finančním majetku jsou zahrnuta následující aktiva:
- veškeré cenné papíry určené k obchodování, které plánuje věřitel držet max. 12 měsíců,
  - dluhopisy se splatností do jednoho roku,
  - vlastní akcie, vlastní obchodní podíly a dluhopisy,
  - ostatní krátkodobé cenné papíry u nichž nebylo v době nákupu rozhodnuto o dalším postupu.

2.5 Účtování dlouhodobých cenných papírů kapitálového trhu

Dle výše uvedeného rozdělení majetku na krátkodobý a dlouhodobý je také nutné s tímto majetkem účtovat. Účetní jednotka v pozici investora eviduje dlouhodobý finanční majetek na účtové třídě 0xx. Dlouhodobé cenné papíry jsou součástí dlouhodobého finančního majetku [2]. Změna hodnoty se účtuje na samostatný analytický účet příslušný účtu oceňování cenného papíru. Tyto dělí dle majetkové účasti na základním kapitálu v účetní jednotce dle výše podílu [18]:

- a) rozhodující vliv v ovládaných a řízených osobách s podílem nad 40 %,
- b) podstatný vliv nad 20 % ale méně než 40 %.

V případě menšího vlivu než 20 % se jedná o realizovatelné cenné papíry a podíly. Při držení těchto cenných papírů nevzniká rozhodující ani podstatný vliv v podniku.

Do dlouhodobého majetku se dále zahrnují dlužné cenné papíry držené do splatnosti. Jedná se např. o dluhopisy držené podnikem až do konce jejich splatnosti.

Dle českého účetního standardu [12] v případě nákupu cenných papírů a podílů dochází k navýšení majetkové složky na účtu 6. účtové skupiny. Naopak dochází k úbytku finančních prostředků. V případě vzniku vedlejších pořizovacích nákladů je nutné tuto operaci účtovat přes účet 043-Pořízení dlouhodobého finančního majetku.

Tab. 1 Účty pro zúčtování dlouhodobého finančního majetku

Dlouhodobé cenné papíry (součást dlouhodobého finančního majetku)	majetkové cenné papíry majetkové účasti realizovatelné cenné papíry a podíly	účet 061 - 062 účet 063
	dlužné cenné papíry (držené do splatnosti)	účet 065

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

Příklad účtování nákupu dlouhodobých cenných papírů jejich upsáním je v tabulce č. 2. Prodej cenných papírů je popsán v tabulce č. 3. Dlouhodobě držené cenné papíry nakupuje držitel, pokud není cílem získat podstatný vliv ve společnosti, za účelem zisku. Tyto zisky z akcí jsou vypláceny ve formě dividend, jak je uvedeno v tabulce č. 4.

Tab. 2 Příklad účtování dlouhodobého finančního majetku

Akce	Účet	
	MD	D
Upsání akcií	378	367
Výdajový pokladní doklad – platba	367	211
Převzetí akcií	061 062 063	378

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

Český účetní standard [12] rozlišuje dva druhy dlužných cenných papírů. Jedná se buď o kuponové dluhopisy nebo o diskontované dluhopisy. Toto rozdělení je nezávislé na tom, zda se jedná o dlouhodobé nebo krátkodobé cenné papíry.

Tab. 3 Prodej akcií v tržní ceně

Akce	Účet	
	MD	D
Úbytek prodaných dlouhodobě držných akcií	561	061 062 063
Předpis prodeje	661	315
Tržba z prodeje akcií v tržní ceně	221	661

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

Tab. 4 Přijaté dividendy

Akce	Účet	
	MD	D
Přijaté zdaněné dividendy z dlouhodobě držných akcií	221	665

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

Postup účtování s krátkodobými dluhopisy u investora je uveden v tabulce č. 5, u emitenta v tabulce č. 6. Investor nákupem dluhopisů zvyšuje majetek v podobě dlužných cenných papírů a zároveň snižuje množství peněžních prostředků. Daň z úroků je pak pohledávka finančního úřadu na účtu č.341 - Daň z příjmu. Proplacením dluhopisů a úroků vede ke snížení majetku na účtu Dluhových cenných papírů a zvýšení množství peněžních prostředků [2].

Tab. 5 Účtování dlouhodobých dluhopisů u investora

Akce	Účet	
	MD	D
Předpis nákupu dluhopisů	379	065
Nákup dluhopisů ve jmenovité hodnotě	065	221
Akce	Účet	
	MD	D
Čistý úrok	065	665
Vyplacení dluhopisů a úroků	221	065

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

Tab. 6 Účtování dlouhodobých dluhopisů u dlužníka

Akce	Účet	
	MD	D
Emise dlouhodobých dluhopisů	375	473
Přijatá platba od investorů	221	375
Vyplacení dluhopisů ve jmenovité hodnotě	473	221
Proplacení zdaněného úroku z dluhopisů	341	221
Srážková daň z úroku	562	341

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

Účty použité v kapitole 2.5 :

- 061 - Podíly v ovládaných osobách
- 062 - Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem
- 063 - Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly
- 065 - Dlužné cenné papíry držené do splatnosti
- 211 - Pokladna
- 221 - Účty peněžních prostředků
- 341 - Daň z příjmu
- 342 - Ostatní přímé daně
- 367 - Dluhy z upsaných nesplacených cenných papírů a vkladů
- 375 - Pohledávky z emitovaných dluhopisů
- 378 - Jiné pohledávky
- 473 - Emitované dlouhodobé dluhopisy
- 561 - Prodané cenné papíry a podíly
- 562 - Úroky
- 661 - Tržby z prodeje cenných papírů a podílů
- 665 - Výnosy z dlouhodobého finančního majetku

2.6 Účtování krátkodobých cenných papírů finančního trhu

Krátkodobé cenné papíry jsou součástí finančního majetku [12]. Účtuje se proto v druhé třídě následovně:

Tab. 7 Účty pro zúčtování krátkodobého finančního majetku

Krátkodobé cenné papíry (součást krátkodobého finančního majetku)	majetkové cenné papíry k obchodování vlastní akcie	účet 251 účet 252
	dlužné cenné papíry k obchodování vlastní dluhopisy se splatností do 1 roku držené do splatnosti	účet 253 účet 255 účet 256
	ostatní realizovatelné cenné papíry (majetkové či úvěrové povahy)	účet 257

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

Krátkodobé cenné papíry pořizuje účetní jednotka většinou se záměrem dalšího obchodu za účelem zisku. Tento zisk je realizován buď jako výnos z dividend nebo častěji jako rozdíl mezi cenou nákupní a tržní [1].

Nákupem akcií dojde ke snížení peněžních prostředků a navýšení na účtu Majetkové cenné papíry k obchodování. Pro případ oddělení vyúčtování nákupu a úhrady akcií je možné rozdělení tohoto úkonu do dvou kroků, jak je uvedeno v tabulce č.8.

Tab. 8 Nákup krátkodobých cenných papírů

Akce	Účet	
	MD	D
Vyúčtování nákupu	251	379
Úhrada akcií	379	221

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

V případě výplaty dividend z krátkodobě držených akcií se dividendy účtují dle tabulky č. 9.

Tab. 9 Účtování přijatých dividend

Akce	Účet	
	MD	D
Přijaté dividendy z krátkodobě držených akcií	221	666

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

Při opětovném prodeji akcií v tržní ceně se operace zúčtuje ve prospěch účtu 661 Tržby z prodaných cenných papírů a podílů a dále navýšení peněžních prostředků [13]. Současně dojde k ponížení držených akcií na účtu Prodané cenné papíry a podíly a úbytku krátkodobých akcií. I v případě prodeje je možné oddělit vyúčtování za prodej a samotnou úhradu ceny viz. tabulka č. 10.

Tab. 10 Prodej krátkodobých cenných papírů

Akce	Účet	
	MD	D
Vyúčtování prodeje	378	661
Úhrada akcií	221	378
Úbytek krátkodobě držných akcií	561	251

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

V Českém účetním standardu č. 8 [12] jsou dluhopisy rozlišeny na kupónové a diskontní. Investor nákupem dluhopisů zvyšuje majetek v podobě dlužných cenných papírů a zároveň snižuje množství peněžních prostředků. Ve prospěch účtu Výnosy z krátkodobého finančního majetku se zúčtuje brutto úrok. Daň z úroků je pak pohledávka finančního úřadu na účtu č. 341 - Daň z příjmu. Proplacení dluhopisů a úroků vede ke snížení majetku na účtu č. 253 - Dluhových cenných papírů a zvýšení množství peněžních prostředků. Postup účtování s krátkodobými dluhopisy u investora je uveden v tabulce č. 11, u emitenta v tabulce č. 12

Tab. 11 Účtování dluhopisů u investora

Akce	Účet	
	MD	D
Předpis nákupu dluhopisů	256	379
Nákup dluhopisů ve jmenovité hodnotě	379	221
Čistý úrok	256	666
Vyplacení dluhopisů a úroků	221	256

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

Tab. 12 Účtování dluhopisů u investora

Akce	Účet	
	MD	D
Emise krátkodobých dluhopisů	375	241
Přijatá platba od investorů	221	375
Vyplacení dluhopisů ve jmenovité hodnotě	241	221
Proplacení zdaněného úroku z dluhopisů	342	221
Srážková daň z úroku	562	342

Zdroj: PELÁK, Jiří. Účetnictví v příkladech [13]

Bulla [2] uvádí jako zvláštní případ dočasné držení vlastních akcií nebo dluhopisů. Tyto může držitel poté buď znovu nabídnout k prodeji nebo zcela stáhnout z oběhu. V případě akcií se účtuje na účtu Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly. Vlastní dluhopisy jsou evidovány na účtu č. 255 Vlastní dluhopisy.

Účty použité v kapitole 2.6:

- 221 - Účty peněžních prostředků
- 251 - Majetkové cenné papíry k obchodování
- 252 - Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly
- 253 - Dluhové cenné papíry k obchodování
- 255 - Vlastní dluhopisy
- 256 - Dluhové cenné papíry se splatností do 1 roku držené do splatnosti
- 257 - Ostatní realizovatelné cenné papíry
- 341 - Daň z příjmu
- 342 - Ostatní přímé daně
- 375 - Pohledávky z emitovaných dluhopisů
- 378 - Jiné pohledávky
- 379 - Jiné dluhy
- 561 - Prodané cenné papíry a podíly

- 661 - *Tržby z prodeje cenných papírů a podílů*
- 666 - *Výnosy z krátkodobého finančního majetku*

3 Oceňování cenných papírů

Oceňování cenných papírů má přímý vliv [1] na celkové hospodaření společnosti a zvolený způsob ocenění může ovlivnit velikost nehmotného majetku společnosti. Společnosti proto nemohou volit různé techniky oceňování, ale pouze ty, které jsou pro daný případ definovány zákonem.

Pro oceňování se používá více postupů pro stanovení ceny. Bradáč [3] stanoví následující ceny:

- a) **pořizovací cena** je skutečná cena aktiva, včetně započtení vedlejších nákladů na pořízení, jako je např. provize makléře. Do této ceny není možné zahrnout výdaje přímo nesouvisející s transakcí např. úroky z úvěru,
- b) **běžná cena** vyjadřuje náklady potřebné na pořízení majetku v současnosti, podle Bradáče [3] se tato cena nazývá také **reprodukční**,
- c) **současná hodnota** oceňuje současnou hodnotu v budoucích čistých příjmech očekávaných od investice s použitím tržní úrokové sazby v době oceňování [1]
- d) **reálná hodnota** je taková částka, za kterou je možné oceňované aktivum v době ocenění prodat nebo vyměnit bez dalších vázaných podmínek [3].

Zákon o účetnictví [7] rozlišuje dva časové údaje ocenění majetku, okamžik pořízení a ocenění ke konci rozvahového dne. V případě okamžiku pořízení se majetek a dluhy ocení dle paragrafu 25 zákona o účetnictví [2]. Pro ocenění ke konci rozvahového dne se ocenění provede podle paragrafu 27.

S použitím současné hodnoty souvisí i uváděná hodnota peněz. Hodnota peněz se v čase mění, proto je nutné budoucí příjmy i výdaje diskontovat k okamžiku ocenění [2] vzorcem pro současnou hodnotu dle vzorce (1).

$$PV = \frac{FV}{(1+i)^n}$$

(1)

kde:

FV... budoucí hodnota

PV... současná hodnota

i... úrok

n... počet let

3.1 Oceňování při pořízení

Bradáč uvádí [3], že při nákupu cenných papírů probíhá oceňování vždy pořizovací cenou. Pod pojmem „pořizovací cena“ rozumí zákon o účetnictví č. 563/91 Sb. cenu, za kterou byl majetek pořízen, včetně dodatečných nákladů vzniklých při jeho pořízení, mezi které patří poplatky poradcům, burzovní poplatky, zprostředkovatelské apod. Cenné papíry, deriváty se oceňují cenou pořizovací [7]. Oceňování na pořizovací hodnotu se nazývá také ocenění na historickou cenu [1]. Historická cena vyjadřuje situaci na trhu v době, kdy byla transakce uskutečněna. Pro respektování principu historických je důležité, aby každá transakce byla vedena a oceňována individuálně.

Tab. 13 Oceňování vybraného majetku při pořízení

Aktivum	Ocenění při pořízení
Dlouhodobý nehmotný majetek	Pořizovací cena / reprodukční pořizovací cena
Podíly – rozhodující vliv	Pořizovací cena
Podíly – podstatný vliv	Pořizovací cena
Realizovatelné cenné papíry	Pořizovací cena / reprodukční pořizovací cena
Majetkové cenné papíry k obchodování	Pořizovací cena
Pasivum	Ocenění při pořízení
Dluhy	Jmenovitá hodnota

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

3.2 Oceňování k rozvahovému dni

Pozdější oceňování finančního majetku se již liší od oceňování při pořízení. Zde se rozlišuje oceňování krátkodobých a dlouhodobých cenných papírů. Toto oceňování je regulováno zákonem o účetnictví [7] v paragrafu 27. Zde jsou pod hlavičkou 1 rozděleny cenné papíry a způsob jejich ocenění.

3.3 Oceňování cenných papírů krátkodobých

Cenné papíry určené k dalšímu obchodování a menšinové podíly v neovládaných osobách se oceňují k rozvahovému dni reálnou hodnotou [3]. Reálnou hodnotu definuje zákon o oceňování v paragrafu 2 jako obvyklou cenu, která by byla dosažena při prodeji stejného případně podobného majetku [3]. Při posuzování reálnou hodnotou je třeba vzít v úvahu i všechny okolnosti mající vliv na výslednou cenu. Do této se však nepromítají vlivy mimořádných okolností ani zvláštní osobní vlivy prodávajícího nebo kupujícího. Obecná cena se obvykle zjišťuje porovnáním s prodeji a koupěmi již proběhnuvšími v daném místě a času. Takže pro každé nové ocenění se vždy provede nové ocenění aktuální reálnou hodnotou.

Bulla [2] uvádí postup stanovení ocenění dle možností účetní jednotky. Základem je tržní ocenění reálnou hodnotou. V případě cenných papírů se jedná o hodnotu vyhlášenou na tuzemské burze. Smí být použita pouze hodnota vyhlášená nejpozději ke dni ocenění.

Pokud není možné ocenit reálnou hodnotu je možné ocenit předmět pomocí oceňovacího modelu. V případě neexistence oceňovacího modelu nebo nemožnosti použití může být cena stanovena vlastním odhadem účetní jednotky.

Pokud nelze u oceňovaných cenných papírů stanovit reálnou hodnotu může být použito oceňovacích technik používaných při pořízení majetku a dluhů [2]. Změny cenných papírů určených k obchodování jsou účtovány jako finanční náklad nebo výnos.

3.4 Oceňování cenných papírů dlouhodobých

Při oceňování dlouhodobého finančního majetku nemusí být zohledněna případná budoucí rizika a mimořádné okolnosti. Proto se dlouhodobý finanční majetek oceňuje pořizovací cenou. Do této ceny je možné zahrnout i přímé náklady související s pořízením majetku. Mezi tyto náklady patří např. poplatky a provize makléřů, zprostředkovatelů, poradců a burz (viz tab. č. 13). Dle ČÚS č.14 je součástí pořizovací ceny také případné emisní ážio. Naopak do pořizovací ceny nelze zahrnout např. úroky z úvěrů na pořízení cenných papírů a náklady spojené s jejich držbou.

Tab. 14 Příklad ocenění dlouhodobého majetku

Akce	Peněžní částka	Účet	
		MD	D
Nákupní cena cenných papírů	100 000	043	221
Poplatek obchodníkovi s CP	2 500	043	221
Poplatek investičnímu poradci	2 000	043	221
Poplatek burze	2 000	043	221
Celková hodnota kapitálu	106 500	06X	043

Zdroj: BULLA, Miroslav a spol. Meritum účetnictví podnikatelů [2]

Jako alternativa se může použít ocenění pomocí **ekvivalence**. Tato metoda spočívá v každoročním přečtení vkladu na aktuální hodnotu, která je ekvivalentní finančnímu podílu ve společnosti. Bulla [2, s.143] definuje ekvivalenci jako protihodnotu „*Ekvivalenci rozumíme, že majetková účast je při pořízení oceněna pořizovací cenou, která je k rozvahovému dni upravována na hodnotu odpovídající míře účasti účetní jednotky na vlastním kapitálu v obchodní společnosti, v níž má účetní jednotka majetkovou účast.*“

Společnost má ve výsledku hospodaření zohlednit i budoucí výhledy a pokud očekává ztráty, měly by být tyto zahrnuty a zohledněny snížením hodnoty aktiva.

Toto snížení může být buď přechodné, v případě, že jeho důvody mohou pominout nebo trvalé, pokud je změna nevratná.

V případě přechodného snížení musí být vytvořena opravná položka, která dočasně sníží hodnotu dlouhodobých aktiv. Dle českých předpisů se musí opravná položka vytvořit v případě, kdy je snížení ceny aktiv prokázáno inventarizací majetku a není vyjádřeno jiným způsobem, jako např. přecenění na reálnou hodnotu.

Změna u trvalého snížení hodnoty dlouhodobých aktiv musí být vyjádřena trvalým odpisem v nákladech běžného období.

Účty použité v kapitole 3.4:

- 043 - *Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek*
- 221 - *Účty peněžních prostředků*
- 41x - *Účtová skupina Základní kapitál a kapitálové fondy*
- 414 - *Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a dluhů*
- 56x - *Účtová skupina Finanční náklady*
- 564 - *Náklady z přecenění majetkových cenných papírů*
- 567 - *Náklady z derivátových operací*
- 664 - *Výnosy z přecenění majetkových cenných papírů*
- 665 - *Výnosy z dlouhodobého finančního majetku*
- 667 - *Výnosy z derivátových operací*

3.5 Oceňování dluhopisů

Dluhopisy se neoceňují reálnou hodnotou, protože jejich nominální hodnota je po celou dobu splatnosti stejná. Proto se dluhopisy oceňují pouze cenou pořizovací [2] se zohledněním výše úroku. Tato výše je odvislá od druhu dluhopisu. Výjimku tvoří pouze **dluhopisy realizované** (tedy u takových, u kterých si jednotka při nákupu není jista, zda je bude držet do doby splatnosti) a určené k dalšímu obchodování.

U dluhopisů s nenulovým kupónem je výše úroku pevně stanovena na cenném papíru a s tímto úrokem se počítá při oceňování.

V případě diskontních dluhopisů je výše úroku brána jako rozdíl mezi pořizovací a prodejní cenou. Výše úroku je poté vyjádřena z celkové výše diskontu pomocí složeného úrokování [1].

V obou případech se výnos z úroku započítává do ocenění dluhopisu a je veden na analytickém účtu cenného papíru vedeného s účtem 665 účtového rozvrhu.

Alternativou je možnost ocenění **ekvivalencí** v případě, že držený podíl má rozhodující nebo podstatný vliv v ovládané jednotce [2].

U realizovaných dluhopisů účtovaných ve skupině 06X je změna hodnoty v případě navýšení zaúčtována na kapitálové účty ve skupině 41X. V případě dlouhodobého poklesu hodnoty se pokles účtuje do nákladů účtové skupiny 56. Pokud dojde opět k zvýšení

reálné hodnoty dluhopisů, zúčtuje se nejprve znehodnocení [2] a teprve zbytek převyšující původní hodnotu dluhopisu je zaúčtován na kapitálových účtech skupiny 41 [2]. K rozvahovému dni je třeba realizované dluhopisy přecenit pomocí reálné hodnoty, hodnota je poté vykázána na kapitálovém účtu 414. Oceňovací rozdíly se uvádí na samostatném analytickém účtu [12].

I dluhopisy určené k obchodování se musí k rozvahovému dni přecenit na reálnou hodnotu se zúčtováním na účtech 564 a 664.

Pokud jsou dluhopisy oceněny ekvivalencí, jsou změny v ceně rovněž vykázány prostřednictvím účtové skupiny 41 [2].

U derivátů určených k obchodování jsou změny účtovány jako finanční náklad nebo výnos. V takovém případě musí proběhnout přecenění na reálnou hodnotu přes účty 567 a 667.

U forwardových derivátů je výpočet aktuální hodnoty forwardu proveden na základě měnového kurzu FX, který je na začátku obchodu stanoven mezi dvěma obchodními subjekty [2].

Reálná hodnota se spočte podle vzorce 4.

$$\text{pohledávka} = \text{kontrakt} \frac{\text{SR}}{1 + \text{If} \frac{t}{360}} \quad (2)$$

$$\text{dluh} = \text{kontrakt} \frac{\text{FX}}{1 + \text{Id} \frac{t}{360}} \quad (3)$$

$$\text{RH} = 1 \frac{(\text{FR} - \text{FX}) \cdot \text{objem kontraktu}}{1 + \text{Id} \frac{t}{360}} \quad (4)$$

kde:

Id .... úroková sazba domácího depozita,

If .... úroková sazba zahraničního depozita,

t .... doba realizace kontraktu ,

FX... dohodnutý forwardový kurz,

SR ... aktuální kurz,

FR ... forwardový kurz platný pro následující období,

RH ... reálná hodnota.

Ocenění opčních derivátů je problematické, protože je složité určit časový bod prodeje nebo nákupu. Existuje více modelů pro ocenění derivátů z pohledu kupce a prodejce. Jedním z používaných modelů pro spojitě ocenění akciových opcí je model **Black – Schoelsův model** [8]. Model pracuje se spojitými změnami v aktuálním kurzu v čase, není předpokládána skoková změna.

Pro ocenění měnových opcí existuje modifikace Black-Schoelsova modelu, model **Garman-Kohlhagenův**, který také vychází z předpokladu spojitých změn bez definovaných časových úseků [2].

Pro oceňování existují i další metody, mimo jiné metoda nadzisku nebo metoda substanční hodnoty. Jejich vysvětlení ale přesahuje rámec této bakalářské práce.

4 Praktický příklad účtování s cennými papíry v akciové společnosti

Jako praktický příklad pro účtování s cennými papíry v a.s. byla zvolena společnost Ležák a.s. Jedná se o skutečnou společnost, jejíž název byl pro účely bakalářské práce změněn. Společnost Ležák a.s. je oblastní pivovar, který zaměstnává 83 zaměstnanců s roční výrobou 447 000 hektolitrů piva a obratem společnosti 672 mil. Kč.

Výrobní kapacity společnosti jsou již v tuto chvíli plně vyčerpány. S ohledem na umístění výroby není z historického důvodu a důvodu ochrany okolí možná expanze v současném areálu pivovaru. Z pohledu technologie firma sleduje poslední trendy v oblasti výroby piva, proto větší navýšení objemu výroby na základě instalace modernější technologie není reálná.

Společnost rozhoduje o plánech pro další expanzi výroby. Z pohledu managementu jsou možná dvě řešení situace. Prvním řešením je zakoupení volné plochy určené pro industriální výstavbu a zde vybudovat nový provoz tzv. „na zelené louce“. Druhé řešení znamená zakoupení již funkčního provozu, který by byl eventuálně na prodej.

V rámci dlouhodobého strategického plánování byla zvolena varianta 2. Tato varianta byla zvolena, protože v okolí se nachází několik místních pivovarů. Dále je možné díky tomuto kroku do budoucna lépe marketingově plánovat výrobu a rozdělit ji dle kvality a značky produkce.

Firma se proto rozhodla zakoupit dva místní pivovary s úmyslem v jednom provést rozšíření stávající výroby a značku druhého použít pro speciální edice a netradiční druhy pív.

V rámci rozvoje společnost naplánovala a provedla tyto operace s cennými papíry:

- a) Společnost nakoupila dluhopisy vybraného subjektu, který má v plánu ovládnout (kap. 4.1).
- b) Společnost nakoupila směnky vybraného subjektu, který hodlá ovládnout (kap. 4.2).
- c) Společnost nakoupila majetkové cenné papíry subjektu, který hodlá ovládnout (kap. 4.3).
- d) Společnost vydala vlastní krátkodobé dluhopisy pro financování transakcí (kap. 4.4).

4.1 Nákup dluhopisů

Společnost Ležák a.s. nakoupila dluhopisy vydané konkurenčním pivovarem Skála a.s (jedná se opět o reálnou společnost jejíž jméno bylo změněno), který hodlá ovládnout. Při nákupu bylo rozhodnuto o držení dluhopisů až do jejich splatnosti. V případě, že nebude konkurenční pivovar schopný plnit své závazky, bude požadovat společnost Ležák a.s. výměnu dluhopisů za podíl ve společnosti. Společnost nakoupila 10 ks dluhopisů s kupónem, každý v hodnotě 150 000 Kč. Dluhopisy byly vydány na dobu 2 let a opravňují držitele kupónu požadovat po emitentovi každý rok 9 % z dlužné částky.

Tab. 15 Účtování s dluhopisy subjektu k ovládnutí

Držitel dluhopisu		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Předpis nákupu	1 500 000	379	211
Nákup dluhopisů	1 500 000	065	379
Časové rozlišení Úroky za druhý rok	135 000	378	385
Předpis úroku	135 000	378	662
Odprodej dluhopisů, celková nominální hodnota	1 500 000	X	065
Úroky za první rok držby	135 000	X	378
Úroky za druhý rok držby	135 000	X	378
Celkový příjem z operace	1 770 000	221	X

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Účtování ve firmě Ležák a.s. v případě nákupu dluhopisů odpovídá stanoveným pravidlům a doporučeným normám a nebyl zjištěn žádný rozdíl.

Účty použité v kapitole 4.1:

- 065 - Dlužné cenné papíry držené do splatnosti
- 221 - Účty peněžních prostředků
- 378 - Jiné pohledávky
- 385 - Příjmy příštích období
- 662 - Úroky

4.2 Nákup směnek

Společnost Pivovar Skála, kterou hodlá pivovar Ležák ovládnout, vydala směnky, kterými platila za poskytnuté zboží dodavateli. Dodavatel nabídl směnky k prodeji, pivovar Ležáky směnky odkoupil a předloží je v době splatnosti k proplacení. Pokud nebudou směnky proplaceny, bude pivovar Ležák opět jednat o možném vstupu do společnosti. Směnka má hodnotu 1 000 000 Kč, věřitelem byla zakoupena za 930 000 Kč.

Tab. 16 Nákup směnky vydané subjektem k ovládnutí

Držitel směnky		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Nákup směnky	930 000	256	221
Směnečný úrok	70 000	256	662
Úhrada směnky dlužníkem v den splatnosti	1 000 000	221	256

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

V účetní evidenci o nakoupených směnkách nebyl nalezen rozdíl mezi zaúčtováním a doporučením.

Účty použité v kapitole 4.2:

221 - Účty peněžních prostředků

256 - Dluhové cenné papíry se splatností do 1 roku držené do splatnosti

662 - Úroky

4.3 Nákup akcií subjektu

Pivovar Ležák a.s. zakoupil 23 % akcií v subjektu, který hodlá ovládnout. Nákupem 23 % podílu získala společnost Ležák podíl s podstatným vlivem. Společnost nakoupila akcie v hodnotě 18 000 000 Kč. Akcie hodlá společnost držet dlouhodobě a v případě možnosti dokoupit další, aby získala rozhodující vliv ve společnosti.

Tab. 17 Nákup akcií subjektu k ovládnutí

Majitel akcie		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Smlouva na nákup akcií včetně platby makléři	18 030 000	043	379
Zařazení akcií do evidence subjektu	18 030 000	061	043
Splacení upsaných akcií v peněžní formě	18 000 000	379	221
Úhrada makléřské společnosti	30 000	379	221

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Při nákupu akcií je doporučeno účtovat odděleně cenu akcií a provizi makléři. V účetnictví společnosti jsou náklady pro zjednodušení účtovány společně v jedné transakci. Společnost

skutečnost odůvodňuje zjednodušením účtování na stejný účet a spojením platby se stejným datem.

Vedení pivovaru Ležák se při rozhodování o dalším rozvoji rozhodlo pro získání rozhodujícího podílu v některém z blízkých konkurenčních pivovarů. Na začátku transakce bylo k dispozici několik možných subjektů, jejich akcie byly volně obchodovány. Management proto rozhodl o výběru tří vhodných subjektů a společnost započala se získáváním akcií jednotlivých pivovarů. Až při pozdějším zhodnocení situace a přímém výběru jedné společnosti zvolené pro ovládnutí byla vybrána společnost Pivovar Skála. Akcie ostatních společností proto pivovar Ležák opět prodal. Protože nebylo od začátku rozhodnuto o konečném subjektu k ovládnutí, jedná se v tomto případě o realizovatelné akcie. Odprodání akcií proběhlo během dvou let od začátku realizace obchodního záměru. Společnost nedokázala odprodat všechny nakoupené akcie během jednoho roku. Pro přecenění podílu k rozvahovému dni volí společnost metodu váženého průměru.

Tab. 18 Nakoupené akcie ostatních subjektů vybraných k možnému ovládnutí

Držitel akcií		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Nákup 10% podílu akcí / 40 000 ks akcií	8 000 000	062	221
Nákup 3% podílu akcí / 12 000 ks akcií	2 500 000	062	221
Prodej 8% akcií / 32 000 ks akcií	6 600 000	221	661
Cena podílu 32 000 ks akcí vypočtená váženým průměrem	6 462 000	561	062
Přecenění k rozvahovému dni (oceňovací rozdíl)	240 000	414	062

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Oceňovací rozdíl byl vypočten z podílu zbývajících akcií 20 000 ks a tržní ceny ke dni přecenění 190 Kč/ akcie, tedy celková cena za akcie je 3 800 000Kč.

V účetnictví firmy je nadále vedeno 20 000 kusů akcií. Celková hodnota akcií vypočtená váženým průměrem je 4 040 000Kč. Rozdíl mezi účetní cenou a cenou tržní je $4\,040\,000 - 3\,800\,000 = 240\,000$ Kč. O 240 000 Kč tedy musí být hodnota zbylého podílu přeceněna.

Tab. 19 Přecenění akcií

Operace	Cena v Kč
Účetní hodnota zbylých akcií	4 040 000
Tržní cena zbylých akcií	3 800 000
Přecenění	240 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Zbylá část akcií byla odprodána následující rok. Akcie byly odprodány za tržní cenu 195 Kč / akcie.

Tab. 20 Odprodej zbylých nepotřebných akcií

Držitel akcií		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Úbytek 5% podílu akcií	3 800 000	561	063
Prodej 5% podílu akcií / 20 000	3 900 000	221	661

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Firma v účetnictví o nákupu cenných papírů účtuje cenu cenných papírů společně s provizí makléři a dalšími výdaji. Dle doporučení se mají tyto položky účtovat zvlášť. Firma odchylku zdůvodňuje vyšší administrativní zátěží, protože se všechny položky účtují na stejný účet pořízení majetku.

Účty použité v kapitole 4.3:

- 043 - *Pořizovaný dlouhodobý majetek*
- 061 - *Podíly v ovládaných osobách*
- 062 - *Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem*
- 063 - *Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly*
- 221 - *Účty peněžních prostředků*
- 379 - *Jiné dluhy*
- 414 - *Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a dluhů*
- 561 - *Prodané cenné papíry a podíly*
- 661 - *Tržby z prodeje cenných papírů a podílů*

4.4 Účtování s vlastními dluhopisy

Aby měla společnost Ležák a.s. dostatek financí pro ovládnutí další společnosti, posílila vlastní cash flow vydáním dluhopisů. Dluhopisy byly emitovány na dobu splatnosti 3 let s úročením 9 % p.a. a vyplácením čtvrtletního kupónu. Data výplat byly stanoveny na 31. 3., 30. 6., 30. 9. a 31.12. Emise proběhla k 30.6. Společnost vydala 2000 kusů dluhopisů, každý ve jmenovité hodnotě 4000 Kč, celkem ve výši 8 000 000 Kč. Emisní kurz dluhopisů byl ve výši 8 090 000 Kč.

Stanovená výše ročního úroku je rovna 720 000 Kč. Pro stanovená čtvrtletí je to 180 000 Kč, tedy 90 Kč na jeden dluhopis.

Při době platnosti dluhopisů 3 roky a výši prémie 90 000 Kč je měsíční prémie rovna 2 500 Kč.

Tab. 21 Vydání vlastních dluhopisů na 3 roky, část 1/4

Emitent dluhopisů		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Emise dluhopisů prodána	8 090 000	375	
Cena dluhopisů	8 000 000		473
Prémie	90 000		384
Přijato od věřitelů	8 090 000	221	375
Úrokový kupón, 1. čtvrtletí, 1. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 1. čtvrtletí, 1. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 1. čtvrtletí, 1. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 1. čtvrtletí, 1. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 1. čtvrtletí, 1. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 1. čtvrtletí, 1. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 2. čtvrtletí, 1. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 2. čtvrtletí, 1. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 2. čtvrtletí, 1. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 3. čtvrtletí, 1. rok	172 000	562	383

Tab. 21 Vydání vlastních dluhopisů na 3 roky, část 2/4

Emitent dluhopisů		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Amortizace prémie, 3. čtvrtletí, 1. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 3. čtvrtletí, 1. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 4. čtvrtletí, 1. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 4. čtvrtletí, 1. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 4. čtvrtletí, 1. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 1. čtvrtletí, 2. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 1. čtvrtletí, 2. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 1. čtvrtletí, 2. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 2. čtvrtletí, 2. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 2. čtvrtletí, 2. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 2. čtvrtletí, 2. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 3. čtvrtletí, 2. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 3. čtvrtletí, 2. rok	7 500	384	668

Tab. 21 Vydání vlastních dluhopisů na 3 roky, část 3/4

Emitent dluhopisů		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Výplata kupónu, 3. čtvrtletí, 2. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 4. čtvrtletí, 2. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 4. čtvrtletí, 2. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 4. čtvrtletí, 2. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 1. čtvrtletí, 3. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 1. čtvrtletí, 3. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 1. čtvrtletí, 3. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 2. čtvrtletí, 3. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 2. čtvrtletí, 3. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 2. čtvrtletí, 3. rok	172 000	383	221
Úrokový kupón, 3. čtvrtletí, 3. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 3. čtvrtletí, 3. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 3. čtvrtletí, 3. rok	172 000	383	221

Tab. 21 Vydání vlastních dluhopisů na 3 roky, část 4/4

Emitent dluhopisů		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Úrokový kupón, 4. čtvrtletí, 3. rok	172 000	562	383
Amortizace prémie, 4. čtvrtletí, 3. rok	7 500	384	668
Výplata kupónu, 4. čtvrtletí, 3. rok	172 000	383	221
Výplata dluhopisů	8 000 000	473	221

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Společnost zaplatila při emisi dluhopisů úroky ve výši 2 160 000 Kč. Po odečtení emisního rozdílu ve výši 90 000 Kč je celkový rozdíl mezi získanou a vyplacenou částkou 2 070 000 Kč.

Zde byl nalezen rozdíl mezi skutečným účtováním ve společnosti Ležák a.s. a doporučením uvedeném v odborné literatuře [2], která doporučuje přechodu na poslední rok platnosti dluhopisu reklasifikovat dluhopis z dlouhodobého na krátkodobý, tj. z účtu 473 MD na účet 241 D. Operace nebyla ve společnosti provedena a dluhopisy při výplatě jmenovité hodnoty odepsány z účtu dlouhodobých emitovaných dluhopisů 473. Společnost odůvodnila neprovedení reklasifikace tím, že se jedná pouze o administrativní úkon nemající vliv na celkové hospodaření společnosti Ležák a. s. a zjednodušující evidenci.

Účty použité v kapitole 4.4:

- 221 - Účty peněžních prostředků
- 375 - Pohledávky z emitovaných dluhopisů
- 383 - Výdaje příštích období
- 384 - Výnosy příštích období
- 473 - Emitované dlouhodobé dluhopisy
- 562 - Úroky
- 668 - Ostatní finanční výnosy

5 Praktický příklad ocenění podílu firmy a výplaty dividend

Společnost Ležák a.s. jako držitel podílu konkurenčního pivovaru Skála a.s. musí s těmito cennými papíry účtovat a vykázat jejich hodnotu k rozvahovému dni. Společnost Ležák a.s. je dále i příjemce dividend z drženého podílu.

5.1 Ocenění podílu firmy Ležák a.s. ve společnosti pivovar Skála a.s.

Společnost Ležák a.s. vlastní k rozvahovému dni podíl znamenající podstatný vliv ve firmě Pivovar Skála a.s., proto musí dle zákona o účetnictví (paragraf 27) zvolit ohodnocení podílu ekvivalencí.

Cena podílu vlastněného společností Ležák na účtu 062 je 18 030 000 Kč. Podíl představuje 23 % společnosti Pivovar Skála. Při účetní závěrce společnosti Pivovar Skála byl zjištěn vlastní majetek ve výši 91 325 000 Kč. Podíl ve společnosti tedy při ocenění metodou ekvivalence dosahuje výše:

$$91\,325\,000 \times 0,23 = 21\,004\,750 \text{ Kč.}$$

Rozdíl mezi původní hodnotou nákupu podílu uvedeného na účtu 062 a hodnotou určenou ekvivalencí je:

$$21\,004\,750 - 18\,030\,000 = 2\,974\,750 \text{ Kč.}$$

Tab. 22 Změna hodnoty podílu při ocenění ekvivalencí

Držitel akcií		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Výše podílu ve společnosti	18 030 000	062	043
Změna hodnoty při ocenění	2 974 750	062	414

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

V případě, že by společnost měla v držbě i další majetkové podíly jiných společností, musí pro ně také zvolit metodu ocenění ekvivalencí. Podle paragrafu 27 zákona o účetnictví musí společnost pro všechny takové podíly použít stejný způsob ocenění.

Dle společnosti nařízení je velmi administrativně zatěžující. Společnost musí i ostatní nakoupené podíly ocenit metodou ekvivalence, přestože je již rozhodnuto o dalším proději těchto podílů.

Účty použité v kapitole 5.1:

- 043 - Pořizovaný dlouhodobý majetek
- 062 - Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem
- 414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a dluhů

5.2 Výplata dividend

Společnost Ležák a.s. jako držitel podílu v pivovaru Skála je také příjemce dividend z držených akcií. Výplata dividend proběhne po rozhodnutí valné hromady společnosti, jak je zakotveno ve stanovách. V České republice jsou podle zákona č. 586/1992 Sb., zákona o dani z příjmu, dividendy daněny ve výši 15 %. O odvod se stará plátce a vyplácí dividendy již po zdanění. Příjemce je vede na účtu 665 výnosy z dlouhodobého finančního majetku.

Tab. 23 Předpis daně u plátce dividend

Plátce dividend		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Výše dividendy	100 000	428	364
Předpis srážky daně 15 %	15 000	364	342
Platba daně	15 000	342	221

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Tab. 24 Přijatá dividenda

Příjemce dividend		Účetní operace	
Operace	Výše v Kč	MD	D
Přijatá dividenda	85 000	221	665

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetnictví firmy Ležák a.s.

Podíl společnosti Ležák a.s. ve společnosti Pivovar Skála dosáhl 23 % a společnost chce svůj vliv ještě zvýšit. Společnost Pivovar Skála je rezidentní právnickou osobou v České republice. Tímto jsou splněny dvě podmínky uvedené v zákoně o dani z příjmu, definované vztahem matky dcery. Pokud má matka v držení podíl společnosti větší než 10 % a drží tento podíl delší dobu než 12 po sobě následujících měsíců, jsou všechny podíly na zisku a výplaty dividend u matky osvobozeny od daně z příjmu.

Zaúčtování dividend z tabulky č. 23 odpovídá příjmu dividendy v prvním roce držení podílu ve společnosti pivovar Skála a.s. Společnost dostane vyplacenu dividendu po srážce, která je považována za zálohu na dani. Společnost musí srážku dodat až do celé výše daně (tj. 19 %).

Společnost po 12 měsících dostává vyplacenu plnou velikost dividendy bez srážky daně. Dividendu zahrne společnost do svých příjmů a zdaní v celkovém ročním hospodaření firmy tak, že se do základu daně zahrne 5 % z vyplacené částky. Tento rozdíl nemá vliv na účetní evidenci, ale snižuje následnou administrativní zátěž a výpočet konečné daně.

Účty použité v kapitole 5.2:

- 221 - Účty peněžních prostředků
- 364 - Dluhy ke společníkům obchodní korporace při rozdělování zisku
- 431 - Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení
- 665 - Výnosy z dlouhodobého finančního majetku

6 Doporučení a závěr

Evidence a účtování cenných papírů je velmi striktně regulováno českými zákony a českými účetními standardy. Dodržování zákonů je každoročně kontrolováno certifikovanými auditory. Společnosti se proto snaží v maximální míře dodržovat předepsané postupy a doporučení.

Při porovnání skutečných případů evidence cenných papírů s výše uvedenými předpisy byly zjištěny jen nepodstatné odchylky a zjednodušení, které společnost řádně odůvodnila a nejsou považovány za chybu. Jedná se o administrativní ulehčení sloučením několika kroků do jednoho výsledného. Tento krok je přípustný, protože výdaj se vztahuje k jednomu obchodnímu případu a ke sloučení položek by při účtování striktně dle předpisů došlo v následujícím kroku. Administrativní zjednodušení má vliv pouze na přehlednost hospodaření v případě požadavku vyčíslení jednotlivých zaplacených výkonů.

Za problematické považuje společnost nutné rozhodnutí o zatřídění cenných papírů již při nákupu, kdy nebylo jasné, zda a kterou konkurenční společnost bude možné ovládnout. Nakoupené cenné papíry je nutné označit za realizovatelné a teprve později zatřídit jako finanční nebo kapitálový majetek. Tato operace klade zvýšené nároky na rozhodování při plánování rozvoje společnosti. Situace byla demonstrována na příkladu společnosti Ležák a.s., která se na začátku transakcí rozhodovala o koupi mezi třemi subjekty. Společnost nakoupila podíly ve všech třech společnostech a teprve na základě dalších zjištění se rozhodla pro jednu konkrétní. Tento postup přinesl společnosti opět zvýšené nároky na administrativu. Doporučením je možná změna předpisů, kdy by se společnost mohla rozhodnout o zatřídění nakoupených cenných papírů ke konci účetního období.

Další možný potenciál pro změnu je při oceňování podílů v cizích společnostech k rozvahovému dni. Protože společnost byla držitelem podílu s podstatným vlivem, provedla ocenění pomocí ekvivalence. Následně musela metodou ekvivalence ocenit i zbývající podíly. Ocenění metodou ekvivalence je časově i informačně náročnější než ocenění na reálnou hodnotu. Administrativně i finančně zatížilo přecenění ekvivalencí společnost i v případě cenných papírů, které byla rozhodnuta nabídnout k odprodeji. Řešením by byla změna předpisu tak, aby společnost mohla ocenit jednotlivé podíly ve společnost podle vlastního uvážení, které by musela dostatečně zdůvodnit. V případě plánu na ponechání si podílu by tento musel být oceněn ekvivalencí. Podíly,

kteře společnost nebude plánovat v budoucnu držet, by mohly být oceněny cenou pořizovací. V následném účetním období by musel klesnout pod podíl znamenající podstatný vliv.

České účetní předpisy a standardy jsou dlouhodobě bez větších zásahů a změn. Na základě stability českého účetního prostředí není problém se srozumitelností a výkladem účetních zákonů, předpisů a zásad. Jakákoliv změna nebo zásah do účetních předpisů je velmi náročná a složitá činnost kladoucí velké nároky na provedení změn i jejich uvedení do praxe. Změny musí zohlednit i návaznost na již zpracované účetní případy. V případě velkých změn by mohl v extrémním případě být i nedostatek kvalifikovaných účetních a pracovníků auditu do doby, než dojde k jejich proškolení v odborné problematice. Z odborné strany tedy nejsou v současné době požadovány zásadní změny v účetních předpisech, drobné korekce jsou prováděny každoroční aktualizací Českých účetních standardů. Změna zákonů a předpisů může být iniciována nejen experty ale také politickou reprezentací. Změny v účetních předpisech se však týkají pouze skupiny odborníků pracujících v účetní oblasti a široké veřejnosti by byly změny obecně nesrozumitelné. Náročnost účetnictví je tedy jeden z hlavních důvodů pro její stabilitu v ČR. V roce 2016 došlo ke změnám v účtovém rozvrhu tak, aby odpovídal aktuálním potřebám a vývoji legislativy. V oblasti cenných papírů došlo k upřesnění názvů některých účtů pro jednodušší zařídění a doplnění nového účtu č. 258 *Podíly - ovládaná nebo ovládající osoba*.

Zástupci firmy Ležák a.s. považují podnikatelské prostředí v oblasti účetnictví v ČR za velkou konkurenční výhodu. S ohledem na stabilitu prostředí není nutné při plánování vývoje společnosti zohledňovat možné výkyvy a změny v účetnictví. Společnost může zohlednit pouze kapacitní výkony jednotlivých požadavků na účetnictví při rozšiřování firmy s ohledem na pracovní kapacity účetního oddělení.

Zástupci společnosti Ležák a.s. je naopak za velký problém považována daňová legislativa v ČR. U daňových zákonů dochází v ČR k častým změnám, daným převážně politickým prostředím. Změna daňových předpisů může proběhnout poměrně jednoduše a změnu je možné i poměrně jednoduše a srozumitelně vysvětlit a zdůvodnit široké laické veřejnosti. Naopak pro odbornou veřejnost jsou změny stejně náročné, jako by byly úpravy v účetních předpisech. Při každé větší změně je nutné všechny odborné pracovníky znovu proškolit, což je velice časově i finančně náročné.

Nestabilita daňového systému přináší sekundárně i další problémy v obchodní oblasti. Pro investory je velmi složité odhadnout budoucí vývoj daňového systému což je spojené s negativním náhledem na obchod s cennými papíry. Tato nejasnost hraje významnou roli při rozhodování investora o nákupu cenných papírů. Změnou daňového systému může dojít k významnému ovlivnění návratnosti prostředků investora. I firma Ležák a.s. jako investor měla problém se stanovením návratnosti svých investic. Ve výše uvedeném případě nebyla návratnost nákupu hlavním rozhodujícím faktorem, protože společnost obchodovala za účelem rozšíření výrobních prostor a nikoliv pouze za účelem spekulace a zisku z akcií. Tato skutečnost může znamenat problém pro společnosti, které chtějí prodejem svých akcií získat likvidní prostředky a kvůli váhání investorů ztrácí jednu z výhod akciové společnosti. Jednou z možných změn by byla např. ochranná lhůta v délce 5 let, po kterou by pro investora platili stejné podmínky jako v době nákupu. Toto řešení by bylo velmi administrativně náročné na kontrolu.

Obchodní případy a investice společnosti Ležák a.s. představují jednu z možností získání finančních prostředků u akciových společnostech. Doporučení pro větší rozšíření obchodů na finančních trzích je celková stabilita právního prostředí pouze s minimem nutných zásahů a změn.

Cílem práce bylo zjistit dodržování českých účetních standardů a jejich vhodnost pro použití v praktickém účtování. Zjištěné skutečnosti dokazují, že současný stav je zcela funkční a dostačující. Případné změny by se měly týkat pouze dílčích oblastí za účelem zjednodušení některých administrativních úkonů.

Seznam použité literatury

Citace

- [1] KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 14. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 2004. ISBN 80-727-3098-3.
- [2] BULLA, Miroslav, Ivan BRYCHTA, Tereza KRUPKOVÁ, Ivana KUCHAROVÁ, Jitka NÁHLOVSKÁ, Ivana PILAŘOVÁ, Yveta PŠENKOVÁ a Jiří STROUHAL. *Meritum účetnictví podnikatelů*. 12. aktualiz. vyd. Praha: ASPI, Meritum (Wolters Kluwer ČR), 2015. ISBN 978-80-7478-689-1.
- [3] BRADÁČ, Albert. *Soudní inženýrství*. Brno: CERM, 1999. ISBN 80-720-4133-9.
- [4] MISHKIN, Frederic S. and Stanley G. EAKINS. *Financial Markets and Institutions*. Boston: Pearson Prentice Hall, 2015. ISBN 9780133423624.
- [5] Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- [6] Zákon 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
- [7] Zákon 563/1991 Sb., zákon o účetnictví.
- [8] VLACHÝ, Jan. Zdroje a meze racionality opčního obchodování. *E+M Ekonomie a Management*. 2013, 4:143-157. ISSN 1212-3609. Dostupné také z: <http://search.proquest.com/docview/1468440017?accountid=17116>.
- [9] Zákon 134/2013 Sb., zákon o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.
- [10] Zákon 256/2004 Sb., zákon o podnikání na kapitálovém trhu.
- [11] Zákon 530/1990Sb., zákon o dluhopisech.
- [12] *České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů* [on-line]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2016 [cit. 15.3.2016]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Ucetnictvi_2016_Ceske-ucetni-standardy-pro-500-2002.pdf.
- [13] PELÁK, Jiří. *Účetnictví v příkladech: repetitorium k základům účetnictví*. 2. přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1507-6.

- [14] REJNUŠ, Oldřich. *Peněžní ekonomie - Finanční trhy*. 3. aktualiz. a rozšř. vyd. Brno: VUT Brno, Podnikatelská fakulta - nakladatelství CERM, 2007. ISBN 978-80-214-3466-0.
- [15] RADVAN, Michal, Libor KYNCL a Michaela MOŽDIÁKOVÁ. *Právo kapitálového trhu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5277-2.
- [16] *Evidence cenných papírů* [online]. Ministerstvo financí Česká republika, 2015 [cit. 2.3.2016]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/investice/evidence-cennych-papiru>.
- [17] *Provozní řád* [online]. Centrální depozitář cenných papírů a.s., 2014 [cit. 5.1.2016]. Dostupné z: http://www.cdcp.cz/images/dokumenty/pravidla_predpisy_cdcp/pravidla/CDCP_pr_ovozeni_rad_v6.pdf.
- [18] *Tisková zpráva: Z rušení střediska cenných papírů k 31.12.2011 – právním nástupcem rušeného Střediska cenných papírů je Ministerstvo financí* [online]. Praha: Ministerstvo financí Česká republika, 2011 [cit. 7.1.2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2011/2011-12-19-tiskova-zprava-5157-5157>.
- [19] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Bibliografie

České účetní standardy [online]. 2014 Komora auditorů České republiky, 2014 [cit. 15.1.2016]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/ceske-ucetni-standard>.

PERNICA, Martin a Helena Hanušová. Užití vybraných nástrojů k naplnění zásad oceňování a opatrnosti. *Trendy Ekonomiky a Managementu*. 2013, 17 (7): 122-129. ISSN 1802-8527. Dostupné také z: <http://search.proquest.com/docview/1511020477?accountid=17116>.

Zákon č.280/2009 Sb., daňový řád.